Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nro. 4. Dnia 26. Stycznia 1856.

Do historyi prawodawstwa
o spadkach włościańskich w Galicy.,

przez
Aleksandra hr. Stadnickiego.

(Dalszy ciąg. Obacz Nr. 1, 2 i 3 Dodatku tygodniowego.)

Artykuł II. (Dokończenie.)

Wystarczy już pierwszy rzut oka na rozporządzenia tego patentu, aby się przekonać, że był dopiero pierwszym zarysem od nowego prawodawstwa spadkowego dla włościan. Wspomina wprawdzie o sukcesyi testamentarnej, ale nic względem niej nie postanawia; a przecież ten rodzaj sukcesyi był przedmiotem najważniejszych narad. Odnosi się więc tylko do spadku *ab intestato*, ale i tu ma tylko ten jeden wypadek na oku, gdy synowie po spadkodawcy pozostali, i jeden z nich jest najstarszym członkiem rodziny. Pomija zaś zupełnie wypadki, gdy córka jest najstarszem albo jedynem dzieckiem, tudzież gdy spadkodawca bezpotomnie umarł.

Niedość na tem. Brakowało w wielu prowincyach równie jak w Galicyi rektyfikatoryów t. j. spisów urzędowych każdego gospodarstwa włościańskiego, jego wartości, podatków i powinności nań ciążących; niemożna więc było brać oszacowania rektyfikatorycznego za podstawę do wymierzenia spłaty, która się od obejmującego gospodarstwo współsukcesorom należy. Nasuwało się także pytanie czy rozporządzenia patentu odnoszą się także do tego przypadku, gdy pozostały małżonek był współwłascicielem tabularnym opróżnionego majątku, i czy w tym razie z wyłączeniem jego, własność i użytek całego gospodarstwa na syna przechodzi. A jakże, kiedy ten syn przy śmierci ojca miał już własne gospodarstwo? Czyż i w tym razie mógł je zatrzymać obok przypadającego nań po ojcu, lub czy musiał zrzekać się jednego i którego?

Zkąd mnóstwo zapytań, które tłumaczenia lub uzupełnienia patentu żądały. Inne sięgały dalej: zamierzały odmianę samego prawa. Niesłusznem się wielu wydawało usuwać wielkoletnią córkę od dziedzictwa na korzyść małoletniego brata i oddawać całą administracyę w obce ręce, kiedy korzyść małoletniego pewniej osiągnąć można wydaniem córki i powierzeniem jej mężowi administracyi całego majątku aż do pełnoletności małoletniego brata. Jeszcze niesłuszniejszem wydawało się wykluczenie matki od opieki małoletnich synów na korzyść inszych mężkich krewnych, kiedy ta opieka jej się już podług przepisów kod. cyw. należała. Za najniestosowniejsze zaś uważano, usuwać ojczyma od administracyi pupilarnego majątku nawet w tym razie, gdy własnego gospodarstwa niema. — Przemawiało albowiem wszelkie prawdopodobieństwo za tem, iż w tym stosunku majątek pupilarny lepiej administrować i powinności nań ciążące sumienniej wypełniać będzie niż krewni spadkobiercy własnem gospodarstwem wyposażeni, i staraniem o niem zaprzątnieni.

Zapytania te i inne podobne zostały rozstrzygnięte dekretami nadwor. z r. 1787 i 1788 w następujący sposób:

1. Jeżeli gospodarstwo włościańskie na rzecz wspólną obu małżonków było zaintabulowanem, a żona umiera, pozostały mąż przy całem gospodarstwie pozostać jest mocen, i ma tylko obowiązek spłacić żoniną część sukcesorom jej naturalnym. Przeciwnie zaś gdy mąż umrze, wdowa nawet swojej części dalej administrować nie może, lecz winną jest oddać cały majątek najstarszemu synowi i kontentować się spłatą pieniężną swej części w odpowiednich ratach.

2. Jeżeli syn starszy przy śmierci ojca już drugie kmiecie gospodarstwo posiada, wolny ma wybór, czy się przy temże pozostać, czy też przypadające mu po ojcu odebrać chce. Obrawszy to ostatnie, przymuszonym być nie może do odstąpienia dawniej posiadanego gospodarstwa na rzecz drugiego brata lub starszej siostry; tyle tylko, „bez naruszenia praw własności" od niego żądać można, aby to gospodarstwo komu sprzedał lub odstąpił, gdyż prawodawstwo połączenia dwóch włościańskich gospodarstw w jednej osobie nie pozwala. Posiadanie pojedynczych gruntów atoli nie obowiązuje najstarszego syna do zrzeczenia się onych przy obejmowaniu ojcowskiego gospodarstwa. Przepis niniejszy wszelakoż, oświadcza wyraźnie prawodawca, tylko wtenczas swe zastosowanie znajduje, gdy testamentu ważnego niema (którymby po wyposażeniu najstarszego syna swój majątek nieruchomy drugiemu albo trzeciemu przeznaczył) bo gdziekolwiek taki istnieje, jego rozporządzeń wyłącznie trzymać się wypada.

3. W braku syna przechodzi gospodarstwo chłopskie na najstarszą córkę z zastrzeżeniami i warunkami dla synów przepisanemi.*)

4. Jeżeli syn najstarszy pominionym został, trzymać się zawsze należy przepisów patentu, bez względu, czy sukcesya na najstarszego syna czy też córkę spada.**)

5. Gdy najstarszy syn jest małoletnim, trzymać się należy przepisów względem opiek i kuratelów w powszechnym kodeksie cywil. zawartych. W razie wielkoletności najstarszego syna zaś matka niemoże żądać administracyi ojczystego spadku z powodu obowiązku do wychowywania reszty małoletnich dzieci.***)

6. Tem mniej ojczymowi administracya tego gospodarstwa kiedykolwiek powierzoną być może.

7. Równie nie może być oddany nigdy majątek najstarszej córce, skoro się młodsi synowie znajdują.

8. Przepis niedzielności gospodarstw chłopskich ogranicza się tylko do owych gruntów, które z domem jedną całość stanowią, i jako do niego należące są w katastrze zapisane. Grunta nie należące do tej kategoryi niepodpadają pod wyjątkowe prawa względem sukcesyi do gruntów chłopskich wydane, ale pod przepisy powszechnego kodeksu cywilnego. Mogą być zatem dzielone między sukcesorów lub sprzedane obcemu.

9. W szacunek gospodarstwa, którego wartość obejmujący syn reszcie rodzeństwu spłacić winien, wchodzi także wartość budynków. Z drugiej strony znowu należy kapitalizowana wartość robocizny do owych ciężarów, które od wartości gospodarstwa odtrącone być muszą. Gdziekolwiek więc wartość budynków z jednej strony, wartość robocizny z drugiej już w rektifikatoryum nie jest uwzględnioną, jedna i druga osobno szacowane być mają.

10. W ogólności gdzie kolwiek oszacowanie rektyfikatoryczne opróżnionego gospodarstwa jest widocznie za nizkiem, mogą strony domagać się formalnej detaksacyi.

11. Zboże do obsiewu potrzebne i pewny *fundus instructus* w bydle, narzędziach, o ile do zagospodarowania jest niezbędnem, powinny być wyłączone dla obejmującego gospodarstwo jako przynależytość tegoż. Reszta krescencyi należy do wspólnej masy spadkowej, i między sukcesorów w równych częściach podzieloną być powinna.

12. Z oszacowanej wartości gospodarstwa po poprzedniem odtrąceniu wartości ciężarów urbaryalnych i rządowych może potrącić sobie obejmujący gospodarstwo część jemu jako współdziedzicowi należącą; reszta zaś współsukcesorom przez niego w odpowiednych ratach spłacana być ma.

---

*) Ponieważ pytanie także się i do wypadku odnosiło, gdy starsza córka już jest zamężną i w posiadaniu innego gospodarstwa lub pojedynczych gruntów się znajduje, zdaje się że i jej równie jak najstarszemu synowi przysługuje prawo do zatrzymania posiadanych już dawniej pojedynczych gruntów: że zaś skoro już na całej chłopskiej roli z mężem siedzi, między nią a gospodarstwem po ojcu przypadającem koniecznie wybierać musi, aby dwa chłopskie grunta w jednym ręku się nie znajdowały.

**) Zdaje się, że tu mowa o pominięciu najstarszego syna z powodu uznanej niezdolności jego do prowadzenia gospodarstwa a nie o pominięcie jego przez ostatniej woli rozporządzenie. Bo przecież cały patent tylko o sukcesyi *ab intestato* postanawia.

***) Pierwsza część tej odpowiedzi zawiera już koncesyę dla wdowy w porównaniu z patentem z 3. kwiet. 1789., każe albowiem trzymać się przepisów kodeksu cywilnego, które matce opiekę nad małoletniemi dziećmi poruczają.

Z wszystkiemi temi objaśnieniami niewystarczało nowe prawodawstwo spadkowe tylko na wypadek, gdzie się potomkowie pozostali. Trzeba było więc urządzić sukcesyę *ab intestato* do gruntów poddańczych, i w przewidzeniu zupełnego braku bezpośrednich potomków.

Uczynił to patent z 25. czerwca r. 1789, powołując do objęcia gospodarstwa włościańskiego po bezpotomnie zmarłym gospodarzu pozostałego przedewszystkim ojca — w braku tegoż najstarszego syna tego ojca — a w braku syna córkę, zatem rodzeństwo nieboszczyka, czy to z tego samego, czy z drugiego łoża spłodzone — w niedostatku nakoniec takiego rodzeństwa najstarszego wnuka po najstarszym synie, lub gdyby takiego niebyło, po najstarszej córce. Dopiero gdy wszystkich wyż wyliczonych krewnych męskiej linii brakuje, dostaje się spadek **matce**.

Różni się więc ten porządek sukcesyjny zupełnie od tego, któren jest magdeburskiem prawem postanowiony, i któren w braku potomstwa matkę zaraz po ojcu do sukcesyi powołuje, a w braku rodziców dalszym ascendentom przed ubocznymi krewnemi pierwszeństwo przyznaje. Różni się także od zasady praw miejskich czeskich, że w braku rodziców rodzeństwo nieboszczyka, a w braku tego rodzeństwa potomkowie tegoż **aż do 10go stopnia włącznie bez różnicy czy z ojca czy z matki pochodzą sukcesyę** po bezpotomnie zmarłym biorą. Gdyby patent rzeczony w braku potomstwa ojca nie powoływał, przybliżałby się do przepisów prawa spadkowego polskiego, które ubocznych przed ascendentami do sukcesyi powołuje.

Szczególnie interesującym jest trzeci § rzeczonego patentu tej osnowy, „iż gdyby nawet matki przy życiu nie było i gdyby zatem sukcesya na **matczynych** krewnych spaść miała, natenczas uchylone zostają wszelkie rozporządzenia mające na celu utrzymanie gospodarstwa włościańskiego w jednej ręce, i wszelkie uwzględnienie obejmującego gospodarstwo.“ Dowodzi albowiem, iż prawodawca niedzielność gospodarstw chłopskich tylko dla sukcesyi *ab intestato*, i dla tej nie w wszystkich przypadkach postanowił. (C. d. n.)

Obrót handlu krajowego w październiku 1855.

Porządkiem według nowej taryfy.

(Obacz Nr. 1, 7, 11, 14, 17, 21, 28, 31, 38, 44, 47 i 49 Dodat. tygodniowego z r. 1855.)

Przywóz do kraju.

Wprowadzono		w okręg adm. Lwowski	na Bukowinę
	funtów		
Kakao w łupkach i pestkach . . .	„	11,49.83	—
„ tarte	„	2,31.00	—
Kawa surowa i surogaty	„	528,68.30	67,00.17
„ palona	„	2.00	—
Korzenie pospolite	„	84,21.36	3,20.96
„ przednie	„	19,66.81	1,08.96
„ najprzedniejsze	„	18.10	—
Owoce południowe	„	158,71.89	6,79.94
„ „ średnie . . .	„	26,73.64	6,65.90
„ „ pospolite . . .	„	42,83.00	4,07.28
Herbata	„	427,43.28	7,28.57
Cukier rafinowany	„	167,83.76	16,58.16
Liść tytuniowy dla prywatnych . .	„	48.40	97.35
Zboże, pszenica, orkisz	„	243,25.00	9555,59.50
„ kukurudza, żyto, hreczka	„	127,27.00	71514,15.38
„ jęczmień, słód, owies . .	„	4,20.00	12308,15.50
Ryż trzebiony	„	14,48.10	—
Mąka i mieliwo	„	73,71.00	170,92.64
Nasiona olejne	„	2354,33.03	26,95.00
„ bliżej nieoznaczone	„	115,49.84	1,71.00
Ryby, śledzie, sztokfisz	„	2683,64.27	191,46.00
Bydło rzeźne i robocze, woły i byki	sztuk	—	596
„ krowy i cielęta	„	1	29
Owce	„	29	1805
Nierogacizna	„	25	1181
Konie i źrebięta	„	21	91
Skóry surowe	funtów	10,07.28	4,37.27
Futra	„	25,35.38	1,51.40
Łoje i tłuszcz	„	2697,94.00	487,91.05
Oleje i oliwa	„	44,37.69	1.19
Trunki gorące, wódka, rum . .	„	225,36.06	7,47.16
„ słodycze	„	1,06.72	43.49
Wino w flaszach	„	25,58.13	17,96.60
„ w beczkach	„	1,51.50	—
„ moldawskie	„	—	5839,49.31
	stóp kubicznych		
Drzewo na opał	„	8848	—
„ transport lądem	„	7416	9792
„ fabryczne	„	350	—
„ transport lądem	„	330	1255
	funtów		
Materye farbierskie, koszenila, indigo	„	3,13.70	3.84
Żelazo surowe	„	11,30.00	—
„ wyrabiane	„	5,10.00	—
Blacha żelazna	„	6.00	—
„ bielona	„	7,48.00	—
Żelazo w szynach	„	—	63.18
Przędza bawełniana surowa . . .	„	39.00	27.78
„ „ bielona . . .	„	6,86.00	27.20
„ farbowana	„	5,96.10	—
„ lniana w niciach	„	20.00	—
Wyroby bawełniane pospolite . .	„	3.00	5.50
„ „ średnie . . .	„	16,07.55	27.19
„ „ ze związku celnego	„	7.67	—
„ „ przednie . . .	„	6,72.88	17.34

Wprowadzono		w okręg adm. Lwowski	na Bukowinę
	funtów		
Wyroby bawełniane najprzedniejsze	„	84.95	—
Wyroby lniane pospolite	„	0.22	—
„ „ średnie	„	49.00	—
„ „ przednie	„	11.20	—
„ „ ze związku celnego	„	2.18	—
„ „ najprzedniejsze . .	„	0.32	—
Wyroby wełniane najpospolitsze .	„	23.47	4,93.86
„ „ pospolite . . .	„	90.50	13.18
„ „ średnie	„	21,74.12	2,69.19
„ „ ze związku celnego	„	5,61.92	2,39.50
„ „ przednie . . .	„	1,13.14	3.90
„ „ ze związku celnego	„	5.10	—
„ „ najprzedniejsze .	„	61.30	—
„ „ ze związku celnego	„	4.23	—
Wyroby jedwabne przednie . . .	„	5,04.84	9.31
„ „ ze związku celnego	„	1,12.12	1.40
„ „ pospolite . . .	„	1,51.23	5.11
„ „ ze związku celnego	„	17.80	—
„ inne jedwabne	„	1,12.35	—
Suknie i stroje pospolite	„	2,32.31	1,27.93
„ przednie	„	93.22	17.55
„ najprzedniejsze	„	1,15.77	5.25
Papier pospolity	„	52.86	—
„ ze związku celnego . . .	„	26.45	—
„ najprzedniejszy	„	1.00	—
„ ze związku celnego . . .	„	0.40	—
Obicia papierowe	„	—	8.80
„ „ ze związku celnego	„	15.00	—
Wyroby papierowe	„	93.73	55.50
„ „ ze związku celnego	„	91.51	—
Wyroby kuśnierskie surowe . . .	„	14,45.36	2,72.66
„ „ ze związku celnego	„	1,78.94	—
„ „ gotowe . . .	„	51.45	9.96
Skóry proste	„	168,50.85	3,19.46
„ przednie	„	7.00	22.00
„ ze związku celnego	„	1.23	—
Wyroby skórzane i z kauczuku . .	„	63.70	1,11
„ „ ze związku celnego	„	42.43	—
Rękawiczki	„	2.68	—
Róg wielorybi	„	2.00	—
Wyroby kościane	„	25.97	—
„ „ ze związku celnego	„	22.80	—
Wyroby drewniane najpospolitsze .	„	47.00	1,86.30
„ „ przednie	„	1,01.00	37.18
„ „ najprzedniejsze	„	1,82.47	—
„ „ ze związku celnego	„	4,26.70	—
Wyroby gliniane najpospolitsze . .	„	40,27.00	3.92
„ „ pospolite	„	10.00	52.68

Wprowadzono		w okręg adm. Lwowski	na Bukowinę
	funtów		
Wyroby gliniane ze związku celnego	„	1.00	—
„ „ średnie	„	1,60.00	—
„ „ ze związku celnego	„	13,04.50	—
„ „ najprzedniejsze . .	„	66.62	—
„ „ ze związku celnego	„	10.00	—
Wyroby żelazne najpospolitsze . .	„	24.00	5.60
„ pospolite	„	32.69	0.50
„ ze związku celnego . . .	„	14,79.75	—
„ przednie	„	1,48.65	1.35
„ ze związku celnego . .	„	2,53.75	—

Wprowadzono		w okręg adm. Lwowski	na Bukowinę
	funtów		
Wyroby z kruszcu	„	5,38.04	94.29
Drobny towar najprzedn ejszy . .	„	1,33.23	6.50
„ „ przedni	„	77.05	0.60
„ „ pospolity	„	3,66.20	3.44
Wyroby chemiczne przednie . . .	„	41.89	—
„ bliżej nieoznaczone . . .	„	4,85.00	12.06
Mydło proste	„	1,08.00	30.90
„ pachniace	„	1,10.30	—
Książki, mapy, muzykalia . . .	„	4,73.92	34.06
Obrazki i litografie	„	20.99	—

Wywóz za granicę.

Wywieziono		z okręgu adm. Lwowskiego	z Bukowiny
	funtów		
Bawełna surowa	„	705,71.00	—
Zboże: pszenica, orkisz	„	470,75.00	—
„ żyto, kukurudza, hreczka	„	985,80.00	—
„ jęczmień, słód, owies . .	„	597,70.00	—

Wywieziono		z okręgu adm. Lwowskiego	z Bukowiny
	funtów		
Mąka i mieliwo	„	3034,10.00	—
Skóry surowe	„	—	36.90
Potaż	„	—	2,00.00

Uroczyste otwarcie szkoły rolniczej w Dublanach.

(Dokończenie. Obacz Nr. 3 Dodat. tygod.)

„W imieniu naszego zakładu, składam Waszej Excelencyi dzięki, nasz Arcypasterzu! za tyle łask i dobroci, iż nie uchyliłeś się od trudów i osobiście raczyłeś pobłogosławić naszemu rozpoczynającemu się zawodowi. Pokrzepieni tem błogosławieństwem, jakby chrztem świętym, ufni w pomoc Najwyższego, puszczamy się śmiało w naszą pielgrzymkę, w której za prawdę potrzeba nam szczególnej opieki boskiej, by nie ustać wśród drogi, nie zboczyć od zamierzonego celu. Cel nasz wielki i daleki, ścieżka stroma i ciernista, mnogiemi zasłana przeszkody, a siły nasze słabe. Lecz życzliwość całego kraju, pokrzepi w każdym trudnym razie zwątlone siły nasze, doda nam odwagi: bo w niej tuszymy sobie skorą do pomocy przyjacielską rękę.“

„Podnosząc kotwicę i rozpuszczając żagle, nie od rzeczy może będzie zastanowić się nad tem, dokąd dążymy? jaki cel ostateczny naszych zabiegów? rozpatrzywszy się dokładnie w koło nas i obejrzawszy po za siebie; zastanowiwszy się nad tem, co było i jest; dójdziemy do przekonania, że tak zwany postęp przemysłu ludzkiego, dotychczas był nader jednostronnym. Podczas kiedy wszystkie prawie inne gałęzie naprzód postępowały, rolnictwo jedno, pomimo iż było i jest pierwszym przemysłem ludzkim, i wszystkie inne zasila i wspiera, pozostało daleko po za niemi w tyle. Sprzeczność ta szczególnie uderzającą jest dziś na zachodzie. Podczas kiedy przemysł rękodzielniczy i fabryczny, uczuwszy swe siły, postanowił je zmierzyć, i jakby w olbrzymim przeglądzie, rozpostarł swe cuda na powszechnej wystawie; rolnictwo na wspólne zaproszone gody, nie śmiało zajęło jakiś odległy kącik godowego domu, jakby się wstydziło ukazać swe ubogie szaty obok błyszczących i wszelkiemi kolorami tęczy jaśniejących przyborów współgości. Podczas kiedy przemysł i handel zachodu coraz więcej olbrzymie przybiera rozmiary; do coraz cudowniejszych dochodzi rezultatów; ziemia tamtejsza, jakby się wyparła swych niewdzięcznych synów, żywić ich niechce i głodem wypędza z rodzimej zagrody, szukać za morzami bogatszej roli, obfitszego chleba.“

„Zdaje się, że od wieków te same przyczyny zmuszały ludy do opuszczania wyniszczonych ojczystych siedzib i osiedlania się na świeżych, niewyczerpanych jeszcze niwach. Takiemu losowi z kolei uległa Persya, Egipt, Palestyna i Grecya. Któż dziś w nadjordańskich pustkach pozna biblijną ziemię obiecaną, mlekiem i miodem płynące Kanaan? któż zrozumie w dzisiejszej ubogiej Grecyi opisy starożytnych wieszczów tej bogatej niegdyś krainy? Lecz i w nowszych czasach podobne mamy przykłady. Niewyczerpana, jak się zdawało, naturalna urodzajność Ameryki, dziś już znikać poczyna, a chciwy kolonista, widząc swą pracę, nierównie mniej wynagrodzoną niżeli za ojców jego, wynosi się dalej na zachód szukać dziewiczej jeszcze ziemi, by ją z kolei wnuk na nowo porzucił. Któż i w ojczyznie naszej, której spławne rzeki, niegdyś mnogie, zbożem ładowne statki ku morzom unosiły; której łąki i pastwiska niezliczone żywiły stada; nie uzna dzisiaj tak widocznego wyczerpania sił urodzajnych? A nawet na naszem tak żyznem Podolu, gdzie do najnowszych jeszcze czasów, byle wzruszona skiba czarnoziemu, wrzuconą garść zboża mnogiemi wypłacała sterty, dziś poczyna rolnik uczuwać potrzebę zasilania zwątlonej siły naturalnej roli, i staranniejszej, pilniejszej uprawy.“

„Przeciwnie widzimy kraje po macoszemu od natury wyposażone, gdzie albo nagie skaliste gruzy, albo płonne piaszczyste wydmy pracowite obsiadły ludy, potęgą rozumu ludzkiego i wytrwałą pracą do niezwykłej doprowadzone żyzności. Takiemi krajami są Szkocya, Belgia, Szwajcarya. Widzimy zatem, że siła wypładza ziemi, jak każda inna siła, odwiecznym, niezłomnym podlega prawom przyrody, i albo przez nierozważną, o jutrze zapominającą rozrzutność, prędzej czy później wyczerpaną być musi, albo roztropnie kierowana i umiejętnie podsycana, z wątłych nawet pierwiastków do zdumiewającej doprowadzić się da potęgi.“

„Lecz kraje jak Szkocya i Belgia są dziś rzadkim jeszcze wyjątkiem; znaczniejsza część Europy, pomimo kwitnącej industryi, pod względem rolnictwa, w smutnym, obawę na przyszłość wzniecającym znajduje się stanie. Gdyż rozwój postępu ludzkiego z góry umyślnie w pewne zwrócony koryto, jednostronny przybrał kierunek; nierównie znaczniejsza część sił materyalnych i intellektualnych, z uszczerbkiem rolnictwa, na inne gałęzie przemysłu się rzuciła. Ale zarazem silnem wsparciem rządów, w olbrzymie rozmiary rozwinięta industrya, spowodowała, szczególnie w ostatnim półwieku, tak szybki polot wszelkich umiejętności; wywołała tyle wielkich wynalazków, tyle zdumiewających odkryć. Dla umiejętności przyrodzonych nowa świetna poczęła się epoka. Badawczy rozum ludzki coraz głębiej wnika w tajniki natury; codzień nowe wydziera jej tajemnice. Cyż tylko my rolnicy z założonemi rękami bezczynnie przypatrywać się będziem temu powszechnemu ruchowi? Czyż dla nas tylko bezowocne zostaną tylu jeniuszów prace? Zaprawdę, czas już i dla nas czynny wziąć udział w ogólnym postępie; wstąpić na tę drogę, która do tak szczęśliwych rezultatów doprowadziła industryę.“

„Przekonanie o tej prawdzie wywołało, osobliwie w ostatnim lat dziesiątku, po wszystkich niemal krajach Europy istnienie rolniczo-naukowych zakładów; ono wywołuje dzisiaj i naszą szkołę do życia. Celem tejże, jak wszystkich podobnych zakładów, jest najprzód, **za pomocą kształcenia rolniczej młodzieży, rozpowszechniać racyonalne, na zbadaniu przyrody i licznych doświadczeniach oparte gospodarstwo**; po wtóre **przez dalsze badania, i umiejętnie prowadzone doświadczenia, przyczyniać się, ile możności, do dalszego wydoskonalenia rolnictwa**. Ponieważ zaś wykształcenie młodzieży, chcącej się poświęcić zawodowi rolniczemu, na dobrych **praktycznych gospodarzy**, jest najbliższym celem naszym; nie zapomniemy nigdy o tem: że teorya w rolnictwie o tyle ma wartości i powagi, o ile praktyczne jej zastosowanie prowadzi do łatwiejsze-

go i płodniejszego korzystania z sił ziemi od natury udzielonych, i sił tych stopniowego powiększenia."

„A więc droga nasza wytknięta; wiemy do jakich dążymy celów; ochoczo, z sumienną pracą weźmiemy się do dzieła, a mam nadzieję, że nie omylimy oczekiwań całego kraju; nie zawiedziemy ufności, jaką w nas położył."

Gdy goście przeszedłszy do sali muzealnej oglądali zgromadzone tam tymczasem pomoce naukowe, jako to: zbiór książek, minerałów, modeli, zielników, aparat chemiczny, narzędzia miernicze i t. d. Jego Ex. ks. Arcybiskup przemówił do zebranych przed domem szkolnym wieśniaków słowami pociechy i pasterskiego napomnienia; ażeby mając żywe wzory na niwach folwarku szkolnego, ulepszonego gospodarstwa, starali się z tego korzystać na własny pożytek, a chętną i pilną pracą, która sama tylko daje dobry byt i czyni nas miłemi Bogu i ludziom, byli przykładem dla okolicznych włościan.

Nareszcie dostojni goście udali się do starego domu, gdzie przez dyrektora, W. Lelowskiego i jego żonę, powitani i na przygotowane śniadanie zaproszeni zostali.

Na uświetnienie pamiętnej tej na zawsze dla zakładu naukowego w Dublanach uroczystości, W. Józef Jabłonowski z Rawy, mianowany ze strony wysokiego Rządu komisarzem szkoły Towarzystwa, na pomnożenie jej funduszów ofiarował w darze znakomitą sumę 5000 złr. m. k.

Około godziny drugiej po południu goście poczęli się rozjeżdżać z powrotem do Lwowa, a prezes z dyrektorem i niektórymi członkomi Towarzystwa oglądali jeszcze nowo postawioną stajnie dla bydła i koni.

Panu dyrektorowi Lelowskiemu należy się słusznie wdzięczność za niezmordowaną gorliwość, z jaką w tak krótkim czasie, i w okolicznościach mniej przyjaźnych, potrafił urządzić szkołę: nic bowiem nie można jej zarzucić ani pod względem wzorowego porządku, i zabezpieczenia wygody dla młodzieży, ani pod względem dostarczanej pod jego nadzorem żywności dla niej.

Z komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

We Lwowie dnia 16. stycznia 1856.

Biecz. R. 1595.

Ustawa pospólstwa bieckiego o spadkach, przywiankach, oprawach, zapisach, testamentach, opiekunach.

(Ciąg dalszy. Obacz Nr. 1 i 2 Dodat. tygodniowego.)

In huiusmodi quoq(ue) te|stamentis siue manifestis siue occlusis et obsignatis quicquid vir vxori suae et e contra vxor viro suo aut a|licui extraneo in bonis mobilibus dederit, donauerit, inscripserit, super haereditate reformauerit, et pia ope|ra legauerit, debitum recognouerit. Exequutores pro libitu elegerit, statueritq(ue), ac alia ordinauerit, firmum esse debebit, nec per aliquem haeredem propinquum amicum, aut extraneum, quemcunq(ue) peterit immu|tari vel impugnari. Hoc etiam praecustodito quod si forsan in testamentis eiusmodi apertis vel oc|clusis reperta fuerit, vel repertae fuerint, vna aliqua particula, vel plures quae iuri communi vel laudo Ci|uitatis repugnari viderentur, per eas vel vnam illarum totum illud testamentum non debet infringi et | annihilari, sed illa et illae duntaxat particula, vel particulae, quae Juri vel laudo ciuitatis fuerit contraria | vel fuerint contrariae, erit reycienda, vel reyciendae, alys omnibus in eiusmodi testamentis contentis in robore | suo remanentibus saluis. Haereditas tamen et bona immobilia Testamentis, in lecto aegritudinis con|fectis etiam occlusis et obsignatis, ad offitiumq(ue) impositis alienari a propinquis non poterint id enim con(tra) | iura et aequitatem fieri videretur. Summae vero preccuniariae in eiusmodi bonis haereditarys Testamenta|liter pro arbitrio testator(um) poterunt inscribi, et legari, Tempore etiam suspecto pestis si vir vel mulier Judit|ium et offitium Consulare habere non possit, coram quibus Testamentum et voluntatem suam declararet, ac|cersitis duobus vel tribus ex senioribus Co(n)tuberniorum(um) vel alys vicinis piis hominibus probis coram eis volunta|tem suam declarabit, et illi tandem coram offitio voluntatem illam sub iuramentis recognoscent, ordina|cioq(ue) eiusmodi, in quantum non contradicit, iuri comuni ac laudo Ciuitat(is), testamenti robur obtine|bit ac si coram offitio Consulari aut iudicy facta fuisset in librumq(ue) Ciuitat(is) acticab(itu)r, Si quis vero ausu | temerario per se vel per aliquem alium quouis exquisito colore ea praenominata infringere, vel eis quouis | modo contraire aut contradicere fuerit ausus, datis tanq(uam) violator iuris communis puniri debebit. | Praeterea parcen(do) impensis quae non modicus Creditores inco(n)sequenti debito circa Aresta et terminor(um) | iudicialium asticiones cum magno et dispendio et damno facere cogabantur, terminos praecustodien(do) | Jndiciarios. Ita communi omnium voto conclusum est. Quod si quis creditor super bona mortui de|bitoris arestum fecerit, haeredesq(ue) eiusdem mortui debitoris minorennes fuerint, hoc est annos discre|tionis non habentes, debitumq(ue) huiusmodi pro quo arrestacio huiusmodi fuerit facta, manifestum | liquidum ac probabile erit, vel coram Offitio Consulari Judicy aut alterius officy inscriptum, vel te|stamentaliter recognitum etiam occ(asi)one dotalicy relictae viduae extunc astando, primum et secun|dum iuditium citari debebunt, exequutores vel tutores pueror(um) ibidemq(ue) tertium iuditium admitti per | eos debebit, non obstante quod pueri tunc erant minorennes, solucioq(ue) debiti subsequi secundum quod bona se extendunt.

Takiemi też otwartemi albo zawartemi i opieczętowanemi testamentami cokolwiek mąż żonie albo przeciwnie żona mężowi lub komu obcemu z majątku ruchomego da, daruje, zapisze i na dziedzictwie zapewni, cokolwiek na dobrodziejstwa odkaże i długiem bydź uzna, a przytem wykonawców po swojej woli obierze i przeznaczy albo co innego rozporządzi, ma zostać niezłomne i nie może bydź zmienione z powodu nagabywania ze strony blizkiego dziedzica, przyjaciela lub kogobądź obcego. Trzeba też i na to mieć uwagę, że jeżeli w takich otwartych lub zamkniętych testamentach znajdzie się przypadkiem szczegół lub kilka szczegółów, któreby zdawały się bydź w sprzeczności z prawem pospolitem albo z uchwałą miejską, dla tego cały testament nie może bydź zniweczony i unieważniony, ale tylko owe z prawem albo uchwałą pogodzić się nie dające szczegóły odrzucić należy, reszta zaś w swej wadze nienaruszona pozostać ma. Dziedzictwo wszakże i majątek nieruchomy testamentami zawartemi i opieczętowanemi, które podczas słabości zrobione i w urzędzie złożone zostały, nie może bydź krewnym odjętym, albowiemby to za bezprawie i niesłuszność miano; iścizny pieniężne wolno zaś będzie testamentarzom na takim majątku dziedzicznym zapisywać i odkazywać polubownie. Nawet w podejźrzanym czasie pomoru, jeżeli mąż lub żona, nie mogąc ani przed sądem ani przed urzędem złożyć testamentu i woli swojej oświadczenia, przyzwawszy dwóch lub trzech ze starszych cechowych lub sąsiadów byle bogobojnych i uczciwych ludzi, wolę im swoją oznajmią, a ci nareście tę wolę w urzędzie pod przysięgą zeznają, rozporządzenie takie o ile prawu pospolitemu i uchwale miejskiej się nie sprzeciwia, moc testamentu otrzyma i w księgę miejską wpisane zostanie jak gdyby przed urzędem radzieckim albo sądowym zdziałane było. Jeżeli zaś kto zuchwalstwem ośmielony poważy się sam albo przez kogo innego złamać to co się przerzekło pod jakimkolwiek wymyślonym pozorem, albo działać i występować przeciw temu w jakibądź sposób, powinien jako gwałciciel prawa karany bydź daninami. Mając przytem wzgląd na zbyteczne wydatki, które wierzyciele przy zajęciach i rokach z powodu nieodpowiedniego długu z wielką stratą i szkodą ponosić muszą przestrzegając roków sądowych, postanowiono jednogłośnie: że gdy kto z wierzycieli areszt na majątek zmarłego dłużnika czynić będzie, podczas gdy spadkobiercy zmarłego dłużnika nie doszli jeszcze do pełnoletności, dług zaś, o który zajęcie uczynione, wiadomy, pewny i wierzytelny albo w obec radzieckiego, sądowego lub innego urzędu zapisany albo testamentem zeznany, także z powodu dożywocia pozostałej wdowy, tedy stając na pierwszym i drugim sądzie mogą bydź pozwani wykonawcy lub opiekunowie dzieci, którzy, mimo że dzieci wówczas małoletnie były, tamże na trzeci sąd zezwolić powinni, i spłata długu nastąpić ma w miarę jak majątek wystarcza. (D. n.)

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.** Z c. k. galic. Drukarni rządowej.